

COVID-19 Pandemisi Nedeniyle Yaşanılan Toplumsal İzolasyonun Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Etkisi

The Impact of Social Isolation due to the COVID-19 Pandemic on Domestic and Violence Against Women

Esra YILMAZ¹, Reyhan AYDIN DOĞAN²

Öz: İlk defa Çin'in Wuhan kentinde Aralık 2019'da ortaya çıkan Coronavirüs, tüm dünyada çok hızlı yayılım göstermiştir. Hastalığın hızlı yayılması, yüksek morbidite ve mortaliteye neden olması ile 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. COVID-19 pandemisinden korunmak için oldukça etkili bir uygulama olan sosyal izolasyon, kadına yönelik ve aile içi şiddetin artışına neden olmuştur. Bu artışa zorunlu birliktelik, finansman kaybı ve coronavirüs pandemisinden kaynaklı korku ve stresin neden olduğu görülmüştür. Aynı zamanda daha önceden şiddet mağduru kadınlar, bu sosyal izolasyonla hem aile içi hem de kadına yönelik şiddette daha fazla mağdur olmuştur. Güncel makaleler ve basında yayınlanan uluslararası ve ulusal boyuttaki raporlar kadına yönelik şiddetin arttığını gözler önüne sermektedir. Bu derlemenin amacı COVID-19 pandemisi sırasında sosyal izolasyona bağlı aile içi şiddeti, kadına yönelik şiddeti, şiddeti artıran nedenleri ve azaltıcı önlemleri güncel literatür ışığında incelemektir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Pandemi, Sosyal izolasyon, Aile içi şiddet, Cinsiyete dayalı şiddet

Abstract: The coronavirus, which first appeared in Wuhan, China, in December 2019, has spread very rapidly around the world. The rapid spread of the disease, resulting in high morbidity and mortality, was declared a pandemic by the World Health Organization on 11 March 2020. Social isolation, a highly effective practice for protection from the COVID-19 pandemic, has led to an increase in violence against women and in the family. This increase was caused by forced Association, funding anxiety, and fear and stress from the coronavirus pandemic. At the same time, women who have previously been victims of violence have become more victims of both domestic and female violence with this social isolation. Current articles and international and national reports published in the Press show that violence against women is increasing. The aim of this review is to examine domestic violence due to social isolation during the COVID-19 pandemic, violence against women, causes of increased violence and mitigating measures in the light of current literature.

Keywords: COVID-19, Pandemic, Social isolation, Domestic violence, Gender-based violence

¹Sorumlu Yazar: Doktora Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, ORCID:0000-0002-7830-0631, esrayilmaz939@gmail.com

PhD Student, University of Health Science, Institute of Hamidiye Health Science

²Öğr.Gör., Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0000-0003-4950-3699, reghanaydin@karabuk.edu.tr
Lecture, Karabük University, Faculty of Health Sciences

Giriş

Günümüzde şiddet olgusu oldukça sık karşılaşılan küresel bir sorun haline gelmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) şiddeti “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” şeklinde tanımlamaktadır (DSÖ, 2002). Kadınlar, yaşlılar ve çocuklar en çok şiddete uğrayanlardır. Toplumunu oluşturan her bireye uygulanabilir bir eylem olması nedeniyle bireysel şiddet, aile içi şiddet başlığı altında toplanmaktadır (Polat, 2016).

Ataerkil toplumlarda erkeklerin kadınlar üzerinde kontrolü ve hakimiyeti söz konusudur. Erkekler aile reisliği ve hiyerarşisini korumak, güçlerini ifade etmek ve kadınların sosyal kontrolünü sağlamak amacıyla şiddete başvurabilmektedir. Özellikle yoksul toplumlarda, madde ve alkol kullananlarda, çocukluk döneminde ihmal ve istismara maruz kalanlarda, ruhsal sorunu olanlarda ve ateşli silah kullananlarda şiddet uygulama eğilimi yüksektir (Gibbs vd., 2020).

İlk defa Çin’in Wuhan kentinde Aralık 2019’da ortaya çıkan Coronavirüs, insandan insana yakın temas ve damlacık yoluyla bulaşarak tüm dünyaya çok hızlı yayılım göstermiştir. Enfeksiyonun hızlı yayılması, yüksek morbidite ve mortaliteye neden olması sonucu 11 Mart 2020’de DSÖ tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir (Sharma, Scott, Kelly ve VanRooyen, 2020). COVID-19 pandemisinin bireyde neden olduğu akut solunum sıkıntısı sağlık hizmetleri ve toplumlar üzerinde büyük bir stres oluşturmaktadır. COVID-19 pandemi süreci boyunca yayılımı azaltmak amacıyla uygulanan toplumsal izolasyon ve ülkelerin evde kal çağrısı enfeksiyonu kontrol etmede oldukça etkili bir önlemdir. Ancak önemli sosyal, finansal ve ruhsal sonuçlara yol açtığı bildirilmiştir (Van Gelder vd., 2020).

Aile toplumun temel birimidir. Aile içinde yaşanan sorunlar toplumu derinden sarsan şiddete ve tekrarlanabilen eyleme dönüşebilmektedir. Aile içinde yaşanan fiziksel, ruhsal, finansal, cinsel, ihmal ve istismar ile eş ya da birlikte olunan partner tarafından tehdit veya şiddet içeren tutum ve davranışlar aile içi şiddet olarak ifade edilmektedir (Usher, Bhullar, Durkin, Gyamfi ve Jackson, 2020). Pandemi sürecindeki zorunlu karantinanın aile içi şiddeti tetiklediğine yönelik veriler oldukça yenidir. Ancak sosyal medya yayımları, uluslararası kurum ve kuruluşlara ait raporlarlar şiddetin arttığı yönündeki haberleri destekler niteliktedir (Peterman vd., 2020; Vieira, Garcia ve Maciel, 2020). Çin’in emniyet teşkilatı pandemi sürecinde sosyal izolasyona bağlı aile içi şiddetin üç kat arttığını belirlemiştir (Wanqing, 2020). Benzer şekilde İtalya, Fransa, İspanya ve Brezilya’da zorunlu ev karantina uygulanması ile aile

İçeride şiddet vakalarında artış saptanmıştır (Euronews, 2020). Aile içi şiddet için acil yardım hattına yapılan çağrılar İspanya'da %20, İngiltere %25, Kolombiya'da %91, Meksika'da %60, Avustralya'da %40, Kıbrıs'ta %30 ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) %20 artış göstermiştir (Bradbury-Jones & Isham, 2020; Birleşmiş Milletler Raportörü [ONU], 2020a, 2020b). Bazı ülkeler aile içi şiddetin kaçınılmaz sonucu olan kadın cinayetlerinin de bu süreçte arttığını bildirmiştir (Agencia AFP, 2020; Bradbury-Jones ve Isham, 2020; Avrupa Konseyi [EVA], 2020).

COVID-19 sürecinde aile içi şiddet tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygın görülmektedir. Sosyo politika Saha Araştırmaları Merkezinin 3-8 Nisan tarihleri arasında 28 ilde 1873 kadınla yaptığı anket sonucunda karantina sürecindeki kadına yönelik şiddetin %27,8 oranında olduğu; %23,7'si psikolojik, %10,3'ü ekonomik, %4,3'ü dijital, %1,7'si fiziksel, %1,4'ü cinsel, %1,1'i ısrarlı takip şeklindedir (Toplumsal Cinayet, 2020). Benzer şekilde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Mart 2020 raporunda pandemi sürecinde 29 kadının öldüğünü saptamıştır (Toplumsal Cinayet, 2020). İstanbul'da 2019 yılı Mart ayında 1804 kadına şiddet vakası yaşanmış olup, geçen yıla göre bu oran %38,2'lik artış göstererek 2020 Mart ayında sayı 2493'e yükselmiştir (BBC News, 2020; Koyuncu, 2020). Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) pandemi sürecinde fiziksel şiddetin %80, psikolojik şiddetin %93, sığınma evi talebinin ise %78 arttığını saptamıştır (TKDF, 2020).

Henüz literatürde COVID-19 pandemisinde evde zorunlu karantina uygulamasının aile içi şiddeti artırdığına yönelik yapılan araştırmalarla ilgili bilgi sınırlıdır. Kadınlar bu süreçte evdeki sorumluluklarının artmasının yanı sıra şiddet mağduru olma riski ile de karşı karşıyadır. Bu derlemenin amacı COVID-19 pandemisi boyunca sosyal izolasyona bağlı aile içi şiddeti, kadına yönelik şiddeti, şiddeti artıran nedenleri ve azaltıcı önlemleri güncel literatür ışığında incelemektir.

COVID-19 Pandemisinde Toplumsal İzolasyon ve Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet hem insan hakkı ihlali hem de cinsiyet bazlı negatif ayrımcılığa neden olan toplumsal cinsiyet ile ilişkili evrensel bir sorundur. Genellikle kriz ve acil durumlar toplumsal kaos ortamı oluşturmuş ve kadına yönelik şiddetin artmasıyla ilişkili bulunmuştur. Bu durumlarda daha fazla psikolojik ve ekonomik strese maruziyet ve negatif baş etme yöntemlerindeki artış, yakın partner/eş şiddeti için risk oluşturabilmektedir. Önceden yaşanan şiddet vakaları pandemiye uygulanan sosyal izolasyon nedeniyle artabilmektedir (Mazza, Marano, Lai, Janiri ve Sani, 2020). Daha önce yaşanan pandemi durumlarında da yakın partner/eş şiddetinin arttığına dair literatür bilgisi bulunmaktadır (Van Gelder vd., 2020).

Kadına yönelik şiddet her geçen gün artmakta ve küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğurganlık dönemindeki her üç kadından biri, hayatı boyunca yakın partneri ya da eşi tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır (WHO, 2014). Yakın partner/eş şiddeti fiziksel ve cinsel şiddet ile birlikte, takip edilme, duygusal ihmal ve istismar edilme şeklinde tanımlanmaktadır (Mazza vd., 2020). Genellikle erkekler şiddet uygulayıcı konumda iken kadınlar şiddete maruz kalmaktadır. Düşük sosyoekonomik durum, sosyal desteğin yetersiz olması, düşük eğitim seviyesi, psikolojik sorunlar, maddenin kötüye kullanımı, düşük toplumsal statü, ekonomik bağımsızlığın olmaması, herhangi bir işte çalışmama, çiftlerin genç olması, istenmeyen gebelik gibi durumlar şiddet uygulama ve maruz kalma için risk oluşturmaktadır (Investigators, 2013). Şiddet önlenemediğinde ya da engellenemediğinde kadın cinayetine dönüşebilmektedir. Kayıtlarda yer alan kadın cinayetlerinin üçte biri yakın partner ya da eş tarafından işlenmektedir (Stöckl vd., 2013).

COVID-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla erkeklerde silahlanma hareketi başlamış ve silah satışları artmıştır. Kadın cinayetleri için en çok kullanılan araç ateşli silahlardır (Güneş ve Yıldırım, 2019). Evde silah bulundurmamak önüne geçilemeyen ya da engellenemeyen şiddet eyleminin sonucu olan kadın cinayetleri için büyük bir risk durumu oluşturmaktadır (Cluver vd., 2020; Mazza vd., 2020).

COVID-19 pandemisinde zorunlu ev izolasyonu aile içinde ilişkilerin gerilmesine ve olumsuz sonuçların oluşmasına neden olmaktadır. Ev izolasyonu uygulaması korku, anksiyete, yeme bozukluklarına, depresyon, bağımlılık yapan davranışların edinilmesi, alkol kullanımının aşırı artışı, aile içi şiddet, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve intihara neden olabilmektedir (Mengin vd., 2020). Pandemide uygulanan sosyal izolasyon kadınların maruz kaldığı şiddeti açığa vurmasını engellemektedir. Ayrıca pandemide enfekte olma korkusu, toplumsal hareketliliğin sınırlandırılması, aile ve arkadaşlarla görüşememe, iletişim engelleri gibi durumlara bağlı olarak şiddet yaşayan kadının sağlık ve emniyet hizmetlerine erişimi engellenmektedir (Usher vd., 2020).

COVID-19 Pandemisinde Kadına Yönelik Şiddeti Artıran Nedenler

COVID-19 pandemisinin dayattığı zorunlu karantina sürecinde aile bireyleri evde sürekli birliktelik, finansal zorlanma, pandeminin neden olduğu korku ve stres nedeniyle aile içi şiddette belirgin bir artış söz konusudur. Zorunlu karantina uygulaması kadınların ev ortamını daraltmakta ve kadının yükünü artırmaktadır. Evde erkek kontrol gücü ve hakimiyeti kadının aile, arkadaş ve akrabasıyla daha az iletişimde bulunmasına neden olmuş, şiddet durumunda yardım alma ve ortamdaki uzaklaşma olasılığını azaltmıştır (TKDF, 2020; Toplumsal Cinayet,

2020). Erkeğin hane ekonomisini kontrol çabası ve katı finansal uygulamaları çiftler arasında gerginliğin daha çok artmasına neden olmaktadır. Pandemi nedeniyle uygulanan karantina, evde kal çağrısı, erkeklerin evdeki kontrolü ele alma çabaları, hastanelerin COVID pozitif ya da şüpheli hastalara öncelikli hizmet veriyor olması ve enfeksiyon yayılımını engellemek için hasta kabulünü azaltma politikaları kadınların kamu hizmetlerine ve sosyal destek ağlara erişimini kısıtlamıştır. Sağlık sistem önceliğinin solunum sıkıntısı tanılı ya da şüpheli hastalara verilmesi, yardım ve koruma hizmetlerinin ötelenmesi ya da azaltılması kadınları çaresiz bırakmış ve yaşadıkları şiddet eylemini paylaşamamasına ve gizli tutmasına neden olmuştur. Bu süreç önceden yaşanan şiddet olaylarının devamlılığını sağlamış, hatta tablonun ağırlaşmasına neden olmuştur (Usher vd., 2020).

COVID-19 pandemisinde şiddetin yoğunlaşmasına neden olan saldırganın enfekte olma korkusu, geleceğe belirsizliğin hakim olması, sosyal temasın engellenmesi, işsizlik, mali sıkıntılar, alkol tüketiminin artması, psikoaktif madde kullanımı gibi bireysel faktörlerle; kadının ev işi, çocuk, hasta ve yaşlı bakımı gibi omzundaki yükü artıran faktörler saldırganla mücadele etme gücünü azaltabilir. Ayrıca bütün bu durumlar kadını fiziksel şiddetin yanı sıra duygusal ve cinsel şiddete karşı da açık hale getirebilmektedir (Marques, Moraes, Hasselmann, Deslandes ve Reichenheim, 2020).

COVID-19 Pandemisinde Kadına Yönelik Şiddeti Azaltıcı Önlemler

Dünya Sağlık Örgütü, pandemi durumlarında artan şiddet riskine karşı hükümetlerin ve politika yapıcılarının acil eylem planı oluşturması gerektiğini önermiştir. Mağdurlar için ulusal yardım hatları, tele sağlık, geçici hizmetler, barınma yerleri, tecavüz kriz merkezleri, danışmanlık hizmetleri ile birlikte güvenlik önlemlerinin artırılması ve psikolojik destek sağlanması konusunda açıklama yapmıştır (WHO, 2020). Pandemide alınan önlemler kapsamında kadınların destek hizmetlere ulaşması için temel hizmetler kesintiye uğratılmamalı, şiddetin önlenmesi ve mücadele kapsamında yeni teknolojilere öncelik verilmelidir (John, Casey, Carino ve McGovern, 2020).

COVID-19 pandemisinde artan aile içi şiddetle mücadele kapsamında en önemli görev sağlık ve emniyet hizmeti veren kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar kadına yönelik şiddetle mücadele için sadece şikâyeti almakla yetinmemelidir. Şiddetin önlenmesi ve mücadele faaliyetleriyle birlikte mağdura sunulan mevcut hizmetlerin genişletilmesi ve şiddet mağduru her kadının faydalanması için yaygınlaştırılmalıdır. Sağlık çalışanları kuruma başvuran kadınların şiddet belirtilerini tanımlamalı, risk altında olanları dikkatli şekilde incelemeli, güvenlik ve mahremiyetini sağlamalı, onlarla iletişim kurmaya çalışmalı, şiddet mağdurlarının

yardım alması için destek hizmeti sunmalıdır. Ayrıca şiddetle mücadele eden destek sistemler güçlendirilmeli ve kadınların barınma yerlerinin sayısı ve niteliği artırılmalıdır. Kadınlara sosyal destek ağ sistemleri sunulmalı, şiddet mağduru diğer kadınlarla iletişimi sağlanmalı, grup ya da bireysel terapi hizmetleri sunulmalıdır. Olası şiddete bağlı oluşabilecek engellilik, morbidite ve mortaliteyi önlemek için mücadele edilmelidir (Vieira vd., 2020).

COVID-19 pandemisinde şiddetle mücadele ve önlenmesi konusunda pek çok ülke çalışma yapmaktadır. Ekvator'da Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Önleme Merkezi sunduğu hizmeti salgına entegre etmiş ve telefonla danışmanlık hizmeti başlatmıştır (Uluslararası Çalışma Örgütü [OIT], 2018). Salgından en çok etkilenen ülkelerden olan İtalya ulusal aile içi şiddet evlerinin sayısını artırmış, acil durum telefon ve Skype destek hizmetini hayata geçirmiştir (Ramundo, 2020). İngiltere ve Kanada Hükümeti ciddi bir finansman kaynağını bu süreçte yaşanan aile içi şiddet vakalarını yönetmek için ayırmıştır (Higgins, 2020; Kim ve Drake, 2019). İspanya hükümeti pandemide artan şiddet vakalarına karşı acil eylem planı başlatmış ve kadınlarda olası etkileri azaltmak için destek sistemlerini harekete geçirmiştir (Agencia AFP, 2020; ONU, 2020b). Kanarya Adaları, Endülüs, Valensiya, Madrid, Cantabria, Ceuta ve Melilla salgın için "Maske-19" eylem planını uygulamıştır. Bu girişiminde tehlikeli durumda olan kadınlar eczaneye gidip "Maske 19" talep etmekte, eczane personeli hastane acil servislere çağrı yaparak kadına şiddet protokolünü başlatmaktadır. Benzer şekilde Almanya ve Hollanda'da bu acil eylem planına yakın politikalar uygulamaktadır. ABD'de sadece telefonla yardım ve destek hizmeti verilmekteyken Kolombiya, Arjantin ve Peru gibi ülkeler var olan yardım hatlarını güçlendirmiştir. Şili'de Kadın ve Cinsiyet Eşitliği Bakanlığı, mağdurlar için özel bir acil eylem planı başlatmıştır (Ruiz-Pérez ve Pastor-Moreno, 2020). Kanada'da pandemide şiddet durumunu yönetmek için "güvenli kelime" uygulaması ile bir el sinyali bulunmaktadır. Bu uygulamada mağdurla gizli iletişim sağlama ve destek hizmetleri harekete geçirme amaçlanmıştır (Higgins, 2020).

Türkiye'de COVID-19 pandemi sürecinde artan şiddet vakaları için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı her ilde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, kadın konukevi, şiddete uğrayan veya uğrama riski bulunan kadınlar ve beraberindeki çocuklar için rehberlik, destek ve yönlendirme hizmetleri sunmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının öncülüğünde İçişleri, Adalet ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile Diyanet İşleri Başkanlığının katkılarıyla hazırlanan ve yürürlükte olan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı da yürürlüğe konmuştur (Anadolu Ajansı [AA], 2020). Mağdur konumdaki kadınlar için 7/24 destek veren Kadın Destek Sistemi (KADES) ile 155 ve 156 çağrı merkezlerine düşen

ihbar için kolluk kuvvetleri en kısa süre içinde olay yerine ulaşip durumu kontrol altına almaya çalışmaktadır. Emniyet birimlerine başvuran ya da 6284 sayılı kanunla tedbir kararı alınan mağdur için Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM), Alo 183 Sosyal Destek Hattı ve KADES şiddetle mücadele kapsamında telefonla bilgilendirme yapmaktadır. Ayrıca Kadın Öz savunma Akademisi (WSA) haftada iki defa 18-35 yaş arası kadınlarda zoom üzerinden pandemi sürecinde kadınları mental ve fiziksel güçlendirmek için canlı yayın yapmaktadır (Sivil Toplum Geliştirme Merkezi [STGM], 2020)

Tüm dünyada küresel bir sorun haline gelen kadına yönelik şiddet, erken teşhis ve zamanında müdahale ile kontrol altına alınabilir (Yahya, Khawaja, ve Chukwuma, 2020). Aile birliğinin korunması için şiddet tehlikesi eyleme dönüşmeden alınacak önlemler hayat kurtarıcı niteliktedir. Pandemi sürecinde eşlerin günlük hayatta yapılabileceği birtakım uygulamalarla şiddetin önlenmesi ve aile birliğinin korunması hedeflenmektedir. Bu hedefler kapsamında;

- Eşlerin pandemi süreci boyunca gününü doğru ve güvenilir şekilde planlanması ve günlük işlerini mevcut yeni duruma göre düzene koyması,
- Günlük yapılacakların planlanması ve tamamladı listelerinin oluşturulması,
- Eşlerin evde kalma sürecinde sosyal medya tüketiminde artış söz konusudur. Bilinçsiz sosyal medya kullanımı, şiddete yönlendirebileceği ve şiddetin dozunu artırabileceği için seçici davranılması gerektiği,
- Aile, akraba ve arkadaşlarla görüntülü sohbet, telefon ve sosyal ağlarla iletişimde olunması,
- Sosyal temas sağlanırken seçici davranarak panik yapıcı nitelikteki bireylerden ve rahatsız edici mesaj, video, e-posta gibi sosyal uygulamalardan uzak durulması,
- Pandemi evde kalınan süreçte günlük yaşamdaki rutin koşuşturmadan ve biriken stresten uzaklaşmak için yeni hobiler edinme,
- Korku, endişe, stres ve belirsizliğin hakim olduğu süreçte bu duyguların farkında olup sigara alkol ve madde kullanımı gibi sağlıksız duygusal düzenleme stratejilerinden kaçınılması,
- Gevşeme ve dikkat geliştirici egzersizler yapılması,
- Evde spor yapılması,
- Hastalık riskini azaltmak için el yıkama, sosyal mesafe, maske kullanımı gibi basit ve etkili yolların uygulanması,
- Şiddet mağdurunun ailesinden, arkadaşlarından, emniyetten, sağlık kurumundan ve danışma merkezlerinden telefonla yardım alması,

- Şiddet eyleminin rutinleşmeden ve çok geç olmadan gereken birimlere başvurulması,
- Evde saldırgan niteliğindeki eş/partnerle yalnız kalınmaması şiddeti önleme ve süreci yönetme adına oldukça basit ve etkili yöntemlerdir (Jacobi, 2020).

Sonuç

COVID-19 pandemi sürecindeki sosyal izolasyon uygulaması enfeksiyon yayılımının azaltılmasında ciddi bir önlem iken, kadına yönelik ve aile içi şiddetin artmasına da zemin hazırlamaktadır. COVID-19 pandemi sürecine ait şiddetle ilgili literatür incelendiğinde kadına yönelik ve aile içi şiddetin arttığı görülmüştür. Aynı zamanda sosyal medyaya yansıyan kadın cinayetindeki artış pandemi sürecindeki aile ve kadına yönelik şiddetin boyutunu gözler önüne sermektedir.

Tüm dünyada toplumsal eşitliğin sağlanmasında kadına yönelik şiddet kavramı oldukça önemlidir. Unutmamalıdır ki kadınlar aile ve çocuk sağlığı dolayısıyla toplum refahı için kilit noktada olan kişilerdir. Aile içi şiddetin önlenmesi, kadınlar ve erkekler üzerinde psikolojik, duygusal ve cinsel şiddetin doğru değerlendirilmesi için psikologlar, psikiyatristler, sosyal ve yasal tüm hizmetler multidisipliner bir yaklaşımla COVID-19 pandemisinde kriz oluşumunu önlemeli ve var olan krizi yönetmelidir. Sağlık çalışanları şiddet belirtilerini ve risk altındaki bireyleri tanımlamalı, güvenlik ve mahremiyeti sağlamalı, onlarla iletişime geçmeli, şiddete maruz kalanlara destek hizmeti sunmalıdır. Devlet şiddete maruz kalan kadınların şiddetsiz yaşama hakkını güvence altına alma amacıyla şiddetle mücadele kapsamında destek kuruluşlar oluşturmalı ve kadınların erişimine sunmalıdır. Alınan önlemler ve politikalar uygulanırken toplumla iş birliği sağlanarak mücadele için tüm toplum seferber edilmelidir. Ayrıca kadına yönelik ve aile içi şiddet konusunda farkındalığın sağlanması için toplum üzerinde oldukça etkili olan sosyal medya kuruluşlarından yardım alınmalı ve farkındalık oluşturulmalıdır.

Kaynaklar

- Agencia AFP. (2020). Cuarentena con el “enemigo”: La violencia contra mujeres en Latinoamérica—Diario El Herald. Retrieval From (03.07.2020): <https://www.elheraldo.hn/mundo/1370694-466/cuarentena-con-el-enemigo-la-violencia-cont8ra-mujeres-en-latinoam%C3%A9rica>
- Anadolu Ajansı [AA] (2020). Erişim (03.07.2020): <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/bakan-selcuk-kadina-yonelik-siddetle-mucadelemiz-kesintisiz-suruyor/1796746#>
- Avrupa Konseyi [EVA]. (2020). Protecting and empowering children during the Covid-19 pandemic. Retrieval From (03.07.2020): Children’s Rights website: <https://www.coe.int/en/web/children/covid-19>
- BBC News. (2020). BM raporu: Koronavirüs salgınında aile içi şiddet artacak, bir milyon istenmeyen hamilelik görülecek. *BBC News Türkçe*. Retrieval From (03.07.2020): <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52454493>
- BM Raportörü [ONU]. (2020a). Relatora da ONU: Estados devam combater violência doméstica na quarentena por COVID-19. Retrieval From (03.07.2020): ONU Brasil website: <https://nacoesunidas.org/relatora-da-onu-estados-devam-combater-violencia-domestica-na-quarentena-por-covid-19/>
- BM Raportörü [ONU]. (2020). Estados devam combater violência doméstica na quarentena por COVID-19. Retrieval From (03.07.2020): ONU Brasil website: <https://nacoesunidas.org/relatora-da-onu-estados-devam-combater-violencia-domestica-na-quarentena-por-covid-19/>

- BM Raportörü [ONU]. (2020b). Violencia machista durante el confinamiento ha tenido un repunte “horroroso”. Retrievent From (03.07.2020): <https://www.france24.com/es/20200406-repunte-violencia-machista-cuarentena-coronavirus-mujeres-victimas>
- Bradbury-Jones, C., & Isham, L. (2020). The pandemic paradox: The consequences of COVID-19 on domestic violence. *J Clin Nurs*, 29, 2047-2049.
- Cluver, L., Lachman, J. M., Sherr, L., Wessels, I., Krug, E., Rakotomalala, S., ... McDonald K. (2020). Parenting in a time of COVID-19. *Lancet*, 395 (10231), 64.
- Euronews. (2020). Domestic violence cases jump 30% during lockdown in France Euronews. Retrievent From (03.07.2020): <https://www.euronews.com/2020/03/28/domestic-violence-cases-jump-30-during-lockdown-in-france>
- Gibbs, A., Dunkle, K., Ramsoomar, L., Willan, S., Jama Shai, N., Chatterji, S., ... Jewkes, R. (2020). New learnings on drivers of men’s physical and/or sexual violence against their female partners, and women’s experiences of this, and the implications for prevention interventions. *Global health action*, 13 (1), 1739845.
- Güneş, G., & Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet Temelli Bir Savaş: Kadın Cinayetlerinin Medyada Temsili Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Society & Social Work*, 30 (3). Erişim: https://www.academia.edu/download/60668771/Cinsiyet_Temelli_Bir_Savas20190922-80327-1b7hue.pdf
- Higgins, N. (2020). When home gets violent under lockdown in Europe. *BBC News*. Retrievent From (05.07.2020): <https://www.bbc.com/news/world-europe-52216966>
- Investigators, P. (2013). Prevalence of abuse and intimate partner violence surgical evaluation (PRAISE) in orthopaedic fracture clinics: A multinational prevalence study. *The Lancet*, 382 (9895), 866–876. Retrievent From: https://pure.uva.nl/ws/files/2053604/128573_10.pdf
- Jacobi, F. (2020). Häusliche Isolation und Quarantäne gut überstehen [Ride out domestic isolation and quarantine]. *Psychotherapeut (Berl)*, 30, 1-5.
- John, N., Casey, S. E., Carino, G., & McGovern, T. (2020). Lessons Never Learned: Crisis and gender-based violence. *Developing World Bioethics*, 20, 65-68.
- Kim, H., & Drake, B. (2019). Cumulative prevalence of onset and recurrence of child maltreatment reports. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 58 (12), 1175–1183.
- Koyuncu, H. (2020). Covid-19 salgını sonrası suç oranları düştü, aile içi şiddet artıyor | Euronews. Erişim (03.07.2020): <https://tr.euronews.com/2020/04/11/suc-oranlari-dustu-ceteler-faaliyetleri-duruyor-aile-ici-siddet-artti-koronavirus-evde-kal>
- Marques, E. S., Moraes, C. L. de Hasselmann, M. H., Deslandes, S. F., & Reichenheim, M. E. (2020). A violência contra mulheres, crianças e adolescentes em tempos de pandemia pela COVID-19: Panorama, motivações e formas de enfrentamento. *Cadernos de Saúde Pública*, 36 (4), e00074420.
- Mazza, M., Marano, G., Lai, C., Janiri, L., & Sani, G. (2020). Danger in danger: Interpersonal violence during COVID-19 quarantine. *Psychiatry Research*, 289, 113046.
- Mengin, A., Allé, M. C., Rolling, J., Ligier, F., Schroder, C., Lalanne, L., ... Giersch, A. (2020). Conséquences psychopathologiques du confinement [Psychopathological consequences of confinement]. *Encephale*, 46(3), 43-52.
- Peterman, A., Potts, A., O’Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., Oertelt-Prigione, S., & van Gelder, N. (2020). Pandemics and violence against women and children. *Center for Global Development working paper*, 528. Retrievent From (03.07.2010): <https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wpcontent/uploads/2020/05/press/pandemics-and-violence-against-women-and-children/pandemics-and-vawg-april2.pdf>
- Polat, O. (2016). *Şiddet* (Yayımlanmamış Tez, Marmara Üniversitesi). Erişim: gönderen <http://dspace.marmara.edu.tr/handle/11424/5852>
- Ramundo, A. (2020). Coronavirus. Violenza donne, Veltri (D.i.Re): “Chiamateci, noi ci siamo”. Retrievent From (03.07.2020): <https://www.dire.it/12-03-2020/432907-coronavirus-violenza-donne-veltri-d-i-re-chiamateci-noi-ci-siamo/>
- Ruiz-Pérez, I., & Pastor-Moreno, G. (2020). Medidas de contención de la violencia de género durante la pandemia de COVID-19. *Gac Sanit*, 32404257
- Sharma, V., Scott, J., Kelly, J., & VanRooyen, M. J. (2020). Prioritizing vulnerable populations and women on the frontlines: COVID-19 in humanitarian context. *International Journal for Equity in Health*, 19 (1), 1–3.
- Sivil Toplum Geliştirme Merkezi [STGM]. (2020). Kadın Öz Savunma Akademisi’nden Online Kadın Öz Savunma Programı. Erişim (06.07.2020): <http://www.stgm.org.tr/tr/icerik/detay/kadin-oz-savunma-akademisinden-online-kadin-oz-savunma-programi>
- Stöckl, H., Devries, K., Rotstein, A., Abrahams, N., Campbell, J., Watts, C., & Moreno, C. G. (2013). The global prevalence of intimate partner homicide: A systematic review. *The Lancet*, 382(9895), 859–865.

- Toplumsal Cinayet. (2020). Karantinada kadına yönelik şiddet yüzde 27,8 oranında arttı. Erişim: (03.07.2020): <https://dokuz8haber.net/toplumsal-cinsiyet/karantinada-kadina-yonelik-siddet-yuzde-278-oraninda-artti/>
- Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu [TKDF]. (2020). TKDF'den vahim tablo: Koronavirüs günlerinde kadına yönelik şiddet yüzde 80 arttı. Erişim (03.07.2020): <https://www.evrensel.net/haber/401726/tkdfden-vahim-tablo-koronaviru-s-gunlerinde-kadina-yonelik-siddet-yuzde-80-artti>
- Uluslararası Çalışma Örgütü [OIT]. (2018). Presente y futuro de la protección social en América Latina y el Caribe. (Panorama Laboral Temático, 4) [Publicación]. E Retrievent From (03.07.2020): http://www.ilo.org/americas/publicaciones/WCMS_633654/lang--es/index.htm
- Usher, K., Bhullar, N., Durkin, J., Gyamfi, N., & Jackson, D. (2020). Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. *International Journal of Mental Health Nursing*, 29(4), 549-552
- Van Gelder, N., Peterman, A., Potts, A., O'Donnell, M., Thompson, K., Shah, N., & Oertelt-Prigione, S. (2020). COVID-19: Reducing the risk of infection might increase the risk of intimate partner violence. *EClinical Medicine*, 21.
- Vieira, P. R., Garcia, L. P., & Maciel, E. L. N. (2020). Isolamento social e o aumento da violência doméstica: O que isso nos revela? *Revista Brasileira de Epidemiologia*, 23, e200033.
- Wanqing, Z. (2020). Domestic Violence Cases Surger During COVID-19 Epidemic. *Sixth Tone [Internet]*. Retrievent From: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/signs-of>
- World Health Organization [WHO]. (2002). *World Report on Violence and Health*. Retrievent From(03.07.2020): http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf
- World Health Organization [WHO]. (2014). WHO | Global status report on violence prevention 2014. Retrievent From (03.07.2020): https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/
- World Health Organization [WHO]. (2020). *COVID-19 and violence against women: What the health sector/system can do*, 7 April 2020. World Health Organization. Retrievent From (10.07.2020): <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699>
- Yahya, A. S., Khawaja, S., & Chukwuma, J. (2020). Association of CoVID-19 with intimate partner violence. *Primary Care Companion to CNS Disorders*, 22 (3), 02634